

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

Силабус навчальної дисципліни
«Анатомія людини»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 180 годин, 6 кредитів ЄКТС.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра анатомії людини. Одеса, Валіховський провулок 3, заняття проводяться в 1 та 2 анатомічних залах, а також в учбових кімнатах кафедри. Лекції – в великій та малій анатомічних аудиторіях. При дистанційному навчанні на платформі Teams
Викладач(-і)	1. Апфельханс Олена Леонідівна. <i>Завідувачка кафедри, доктор медичних наук, професорка.</i> 2. Нескоромна Наталія Владиславівна. <i>Кандидат медичних наук, доцентка.</i> 3. Анцут Ольга Андроніківна, <i>Старша викладачка, завуч кафедри.</i> 4. Антонова Наталя Анатоліївна. <i>Старша викладачка, завідувачка музею анатомії людини.</i> 5. Кузнецова Олена Анатоліївна. <i>Старша викладачка.</i> 6. Матюшенко Пилип Миколайович. <i>Старший викладач.</i> 7. Чеботарьова Світлана Олегівна. <i>Старша викладачка.</i> 8. Урсу Олександр Юрійович. <i>Старший викладач.</i> 9. Остапенко Андрій Олексійович. <i>Асистент.</i>
Контактна інформація	1. Апфельханс О. Л. 0674842052 2. Нескоромна Н.В. 0936082720 3. Анцут О.А. 0504561236 4. Антонова Н.А. 0633547515 5. Кузнецова О.А. 0632979525 6. Матюшенко П. М. 0672999553 7. Чеботарьова С. О. 0674838985 8. Урсу О.Ю. 0971677773 9. Остапенко А. О. 0996438030 E-mail anatomy@onmedu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

Предмет вивчення дисципліни «анатомія людини» є наука про форму, будову, походження та розвиток органів, систем і організму людини в цілому.

Мета дисципліни: передбачає набуття кожним здобувачем освіти знань з анатомії у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря.

Завдання дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Анатомії людини" як науки є системний підхід до опису форми, будови органів, положення (топографії) частин та органів тіла в єдності з виконуваними функціями з урахуванням вікових, статевих та індивідуальних особливостей людини; вивчення функцій окремих органів, систем та всього організму; вивчення нервової та ендокринної регуляції діяльності організму, його органів та систем; сформувати у студентів практичні навички визначення та оцінки функціональних особливостей організму; розширити уявлення про роль вивчення анатомії людини інших медичних дисциплін.

Очікувані результати:

Знати:

- форму та будову органів, об'єднаних у системи;
- форму і будову кісток (Osteologia);
- з'єднань кісток (Arthrologia);
- м'язи (Myologia);
- нутрощі (Splanchnologia);
- центральну та периферійну нервову систему (у тому числі автономний відділ периферійної нервової систем (Neurologia);
- залози внутрішньої секреції (Glandulae endocrinae);
- лімфоїдну систему (Systema lymphoideum);
- органи чуття (Organa sensoria);
- серцево-судинну систему (Systema cardiovasculare);

Вміти:

- демонструвати і описувати анатомічну будову органів, систем органів людини;
- визначати на анатомічних препаратах анатомічні взаємовідносини органів і систем органів людини (топографія органів);
- вміти оцінювати вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини;
- вміти застосовувати латинські анатомічні терміни та їх українські еквіваленти відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури (Сан-Пауло, 1997; Київ, 2001);

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання.

Буде викладений у формі лекцій та практичних занять, організації самостійної роботи здобувачів освіти.

Методи навчання передбачають розповідь, бесіду, пояснення, тестування, самостійну роботу з анатомічними препаратами, симуляційне навчання на електронному «Anatmage», участь в реставруванні анатомічних препаратів, заповнення «Зошиту самопідготовки» з дисципліни.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Анатомія кісток скелету.

Тема 1. Знайомство із кафедрою. Обов'язки та права здобувачів освіти. Міжнародна анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла людини, їх практичне значення. Будова та утворення кісток.

Тема 2. Будова хребців. Хребтовий стовбур. Грудина. Ребра.

Тема 3. Лопатка та ключиця. Плечова кістка. Кістки передпліччя та кисті.

Тема 4. Кульшова та стегнова кістки. Кістки гомілки та стопи.

Тема 5. Загальні відомості про череп. Лобна, тім'яна та потилична кістки.

Тема 6. Клиноподібна кістка. Решітчаста кістка. Сконева кістка, канали.

Тема 7. Кістки лицевого черепа. Порожнина носа. Очна ямка. Піднебіння.

Тема 8. Череп в цілому. Зовнішня та внутрішня поверхня. 12 пар ч/м нервів – місця виходу. Сконева, підсконева та крилопіднебінна ямки.

Тема 9. Опис анатомічних препаратів з кісток скелету.

Змістовий модуль 2. З'єднання кісток та мієлогія

Тема 10. Загальні відомості про сполучення кісток. Сполучення хребців між собою. Сполучення ребер з хребцями та грудиною.

Тема 11. З'єднання кісток черепа між собою та 1-м, 2-м шийним хребцем. Сконево-нижньощелепний суглоб.

Тема 12. З'єднання лопатки та ключиці. Плечовий суглоб. Ліктьовий суглоб. З'єднання кісток передпліччя та кисті.

Тема 13. З'єднання кісток тазу. Таз в цілому. Кульшовий суглоб. Колінний суглоб. З'єднання кісток гомілки та стопи.

Тема 14. Загальна мієлогія. М'язи та фасції спини.

Тема 15. Лицеві м'язи. Жувальні м'язи. Механізм акту жування. Фасції голови, міжфасціальні простори. Фасції та м'язи шиї. Топографія: трикутники шиї.

Тема 16. М'язи, фасції та трикутники грудей. Діафрагма. М'язи, фасції, лінії живота. Ділянки, пахвинний канал.

Тема 17. М'язи, фасції та топографія плечового пояса та плеча. М'язи, фасції та топографія передпліччя та кисті.

Тема 18. М'язи, фасції та топографія тазу, промежини, стегна. М'язи, фасції та топографія гомілки та стопи.

Тема 19. Опис анатомічних препаратів до тем з артросиндесмології та мієлогії.

Змістовий модуль 3. Спланхнологія

Тема 20. Ротова порожнина. Губи, щоки, піднебіння, язик. Залози ротової порожнини. Язик: будова, функція, м'язи. Глотка. Лімфатичне кільце Пірогова.

Тема 21. Зуби: формула, будова, прикус, зміна зубів.

Тема 22. Анатомі органів травної системи: стравохід, шлунок, тонка кишка, товста кишка, печінка, підшлункова залоза. Очеревина.

Тема 23. Зовнішній ніс. Носова порожнина. Приносові синуси. Гортань: м'язи, сполучення, порожнини гортані. Трахея, бронхи, легені. Плевра. Межистіння.

Тема 24. Нирки: топографія, будова, функція. Сечоводи. Сечовий міхур. Сечівник. Органи імунної та ендокринної систем.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

Тема 25. Чоловічі статеві органи. Жіночі статеві органи.

Тема 26. Опис анатомічних препаратів до тем з спланхнології.

Змістовий модуль 4. Нервова система та органи чуття.

Тема 27. Загальні відомості про нервову систему, філо- та онтогенез ЦНС. Анатомія спинного мозку. Довгастий мозок. Міст. Мозочок. Перешийок ромбоподібного мозку. Четвертий шлуночок. Ромбоподібна ямка. Топографія ядер ч/м нервів.

Тема 28. Середній мозок. Проміжний мозок. Третій шлуночок.

Тема 29. Кінцевий мозок. Рельєф плаща. Локалізація функцій. Базальні ганглії. Бокові шлуночки. Висхідні провідні шляхи. Низхідні провідні шляхи. **Тема 30.** Нюховий мозок. Біла речовина півкуль. Місця виходу 12 пар ч/м нервів. Оболони головного мозку. Венозні синуси твердої оболони мозку.

Судини та нерви головного мозку. Місця утворення та шляхи виведення спинномозкової рідини.

Тема 31. Орган смаку та нюху. Шкіра, молочні залози. Шляхи та центри аналізаторів.

Тема 32. Орган зору, очне яблуко. Ядро ока. Допоміжний апарат ока. Зоровий шлях та шлях зіничного рефлексу.

Тема 33. Зовнішнє вухо, середнє вухо. Внутрішнє вухо. Провідні шляхи органу слуху та рівноваги.

Тема 34. I, II, III, IV, VI пара черепно-мозкових нервів.

Тема 35. Трійчастий нерв.

Тема 36. Лицевий нерв. VIII пара черепно-мозкових нервів. IX, X (головний та шийний відділи), XI, XII пари черепно-мозкових нервів.

Тема 37. Спинномозкові нерви. Сплетення: шийне, плечове, поперекове, крижове. Грудні спинномозкові нерви. Вегетативна нервова система – симпатичний відділ та парасимпатичний відділ.

Тема 38. Опис анатомічних препаратів до тем з нервової системи та органів чуття.

Змістовий модуль 5. Серцево-судинна система.

Тема 39. Серце: топографія, місця вислуховування клапанів, будова, камери. Кола кровообігу. Судини та нерви серця. Осердя.

Тема 40. Аорта: частини, гілки аорти. Зовнішня сонна артерія, гілки. Внутрішня сонна артерія

Тема 41. Верхня порожниста вена. Вени голови та шиї, верхньої кінцівки.

Тема 42. Нижня порожниста вена. Вени стінок та органів тазу, вени нижньої кінцівки.

Вени черевної порожнини. Воротна вена. Поняття про венозні анастомози

Тема 43. Лімфатична система, будова, функція, стовбури. Лімфатичні судини та вузли голови та шиї.

Перелік рекомендованої літератури.

Основна

1. Анатомія людини: підручник у 3 томах / А.С. Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р.Сапін, А.І.Парахін, О.І.Ковальчук. Вид. 6-тє, доопрацьоване. Вінниця: Нова книга, 2019. 1200 с.
2. Черкасов В.Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю.Й., Ковальчук О.І. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) Вінниця: Нова Книга, 2018. 392 с. (навчальний посібник).

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

3. Sobotta. Атлас анатомії людини. У 2 томах. Переробка та редакція українського видання: В.Г.Черкасов., пер. О.І.Ковальчука. Київ: Український медичний вісник, 2019.
4. Свиридов О.І. Анатомія людини. Київ: Вища школа, 2020. 399 с.

Додаткова

1. Тестові завдання «Крок-1» - анатомія людини /Видання 5-е, доопрацьоване / За редакцією В.Г.Черкасова, І.В.Дзевульської І.В., О.І.Ковальчука. Навчальний посібник. 2016. 100 с.
2. Анатомія людини (контроль за самостійною підготовкою до практичних занять)[для студ. вищ. медичних (фармацевтичних) навч. закл. IV рівня акредитації] / Навчально-методичний посібник / За редакцією В.Г.Черкасова, І.В.Дзевульської І.В., О.І.Ковальчука.
3. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер [пер. з англ. А.А. Цегельський]. Львів: Наутілус, 2014. 529 с.
4. Фредерік Мартіні Анатомічний атлас людини: Пер. з 8-го англ. вид [наук.ред.пер. В.Г.Черкасов], ВСВ «Медицина», 2017. 128 с. (атлас)

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://anatom.ua>. – провідний ресурс з Анатомії людини
2. <https://www.primalpictures.com>. – ресурс 3D анатомії для педагогів, студентів, практиків і професіоналів
3. <https://www.visiblebody.com> – ресурс міжнародної освітньої спільноти «Visible Body»
4. <https://3d4medical.com> - найдосконаліша у світі платформа 3D- анатомії
5. <https://info.odmu.edu.ua/chair/anatomy/files/6/ua> - матеріали з курсу «Анатомія людини»

ОЦІНЮВАННЯ

Форми контролю та методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок знання анатомічних препаратів, з наступним аналізом і оцінюванням статевих, вікових, індивідуальних особливостей будови органів людини, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання вмінь аналізувати топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини; оцінювання вмінь аналізувати закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад розвитку; контроль за правильністю заповнення Зошита самопідготовки, оцінювання активності на занятті.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті:

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вищої освіти вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні тестів, ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду та опису анатомічного препарату. Висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

Добре «4»	Здобувач вищої освіти добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, тестів, демонструє практичні навички під час огляду та опису анатомічного препарату з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач вищої освіти недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду та опису анатомічного препарату з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач вищої освіти не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не відповідає на тести, не демонструє практичні навички під час огляду та опису анатомічного препарату.

Форми і методи підсумкового контролю: іспит.

До підсумкового контролю у формі іспиту допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості, їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Іспит, як форма підсумкового (семестрового) контролю, відбувається як окремий контрольний захід. Іспити складаються здобувачами: в період екзаменаційних сесій наприкінці семестру (осіннього та весняного) згідно з розкладом – при стрічковій системі навчання; за графіком навчального процесу після вивчення освітнього компонента відповідно до навчальному плану – при цикловому розкладі занять.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітньої компоненти у формі іспиту є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм. Кількість питань, які виносяться на стандартизований іспит відповідає обсягу кредитів, відведених на вивчення навчальної дисципліни. Форма екзаменаційного білету є стандартизованою та складається зі структурних елементів (складників). Екзаменаційний білет може складатися тільки з теоретичних питань або з додаванням ситуаційної задачі. В кожному білеті може бути від 3 до 5 питань. Питання є короткими, простими, зрозумілими, чіткими та прозорими, складене таким чином, що повна відповідь на нього триває не більше 5 хвилин. Таймінг усного структурованого іспиту є стандартним – не більше 30 хвилин. До кожного питання складається чек - лист (еталон відповіді), який передбачає ключові моменти, обов'язкові для надання повної відповіді на поставлене запитання. До кожного еталону відповіді вказується літературне джерело зі сторінками. Під час проведення усного структурованого іспиту здобувач бачить питання, викладач – чек-лист з еталонними відповідями та визначає, які складові були названі або не названі здобувачем.

Загальна оцінка за усний структурований іспит складається як середньо арифметична всіх отриманих оцінок за відповіді на поставлені питання (в т.ч. ситуаційні задачі).

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на іспиті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);
Добре «4»	Виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
Задовільно «3»	Виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
Незадовільно «2»	Виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання самостійної роботи. Матеріал для самостійної роботи здобувачів освіти, який передбачений в темі практичного заняття одночасно із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.